

Ouders over het smartphonegebruik op school

Rapport bevraging ouderkoepels september 2024

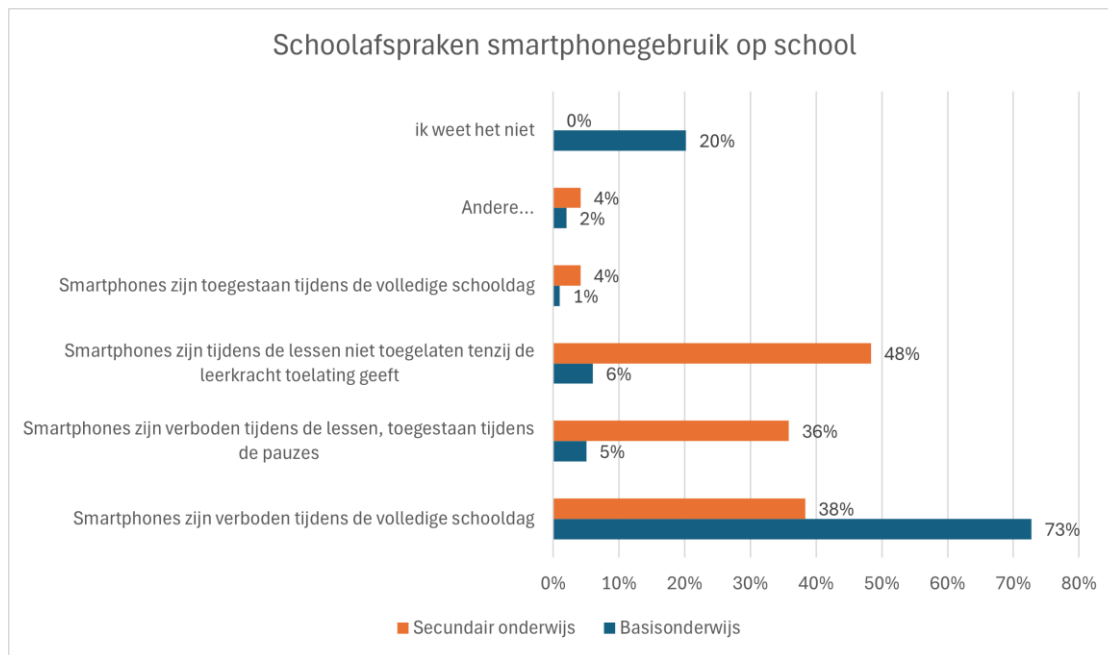
Smartphones op school, een goed idee of niet? Tijdens de lessen, op de speelplaats? Het thema biedt heel wat stof voor discussie. Meer en meer scholen nemen het voortouw en maken duidelijke afspraken over waar en wanneer de smartphone op school is toegelaten, sommige scholen, regio's en landen kiezen zelfs voor een totaalverbod. De drie ouderkoepels [GO! ouders](#), [KOOGO](#) en [VCOV](#) willen graag weten hoe ouders die schoolafspraken ervaren. We riepen daarom aan het einde van het schooljaar 2023-2024 via onze kanalen ouders op om een online bevraging over het gebruik van de smartphone in het leerplichtonderwijs in te vullen. 220 ouders vulden de bevraging in, 45% beantwoordde de vragen voor een kind in het basisonderwijs, 55% voor een kind in het secundair onderwijs.

De meeste kinderen kregen hun eerste smartphone op de leeftijd van 12 jaar, aldus de ouders. Jongere kinderen (jongste leeftijd 9 jaar) hebben vaak een smartphone zonder simkaart of mogen het toestel van de ouders af en toe gebruiken. Waar ouders met kinderen in het secundair onderwijs de vragenlijst dus eerder vanuit de praktijk hebben ingevuld (hun kind gebruikt meestal een smartphone met internet), is dat voor ouders van de jongste kinderen vaker vanuit een idee dat ze over de toekomst hebben.

De vragen van de online bevraging zijn tot stand gekomen na een focusgroepgesprek met ouders rond dit thema. Dit rapport van de online bevraging is niet gebaseerd op een representatieve steekproef. Het is het resultaat van een open oproep naar ouders via de kanalen van de drie ouderkoepelverenigingen. We zien hierin een aantal tendensen die voorwerp kunnen zijn van verder (wetenschappelijk) onderzoek.

Welke schoolafspraken zijn er over het smartphonegebruik?

Op de vraag naar de **schoolafspraken over het smartphonegebruik**, merken we een duidelijk onderscheid tussen het basisonderwijs en het secundair onderwijs. Een verbod op het gebruik van smartphones tijdens de hele schooldag zien we vooral in het basisonderwijs (73%), tegenover 38% in het secundair onderwijs. Een beperking van het gebruik tot de pauzes is een afspraak in 5% van de basisscholen en 36% van de secundaire scholen. Het gebruik van de smartphone tijdens de lessen als de leerkracht hiervoor toestemming geeft, gebeurt in 6% van de basisscholen en 46% van de secundaire scholen. Slechts enkele ouders geven aan dat op de school van hun kind het gebruik van de smartphone toegelaten is tijdens de hele schooldag. Opmerkelijk is dat in het basisonderwijs één op vijf ouders niet weet welke afspraken er gemaakt zijn op school.

In ongeveer de helft van de scholen gelden de gemaakte afspraken voor de hele school. Bijna één derde van de secundaire scholen heeft **per graad verschillende afspraken**. Maar opnieuw zijn ouders vaak niet op de hoogte van die verschillende afspraken (42% basis, 20% secundair).

Zijn ouders tevreden over de gemaakte afspraken op school?

Iets meer dan de helft van de ouders geeft aan tevreden te zijn over **de afspraken**. In het secundair onderwijs is één derde van de ouders niet akkoord met de afspraken, in het basisonderwijs moet bijna één op drie ouders het antwoord schuldig blijven. Deze ouders verduidelijken dat ze geen weet hebben van het bestaan van eventuele afspraken, het is geen thema in de schoolcommunicatie. In de open vragen geven ouders meer uitleg over waarom ze wel of niet tevreden zijn.

Nood aan verbod of beperkingen op school

Een grote groep ouders met kinderen in het basisonderwijs is gekant tegen het gebruik van smartphones op school. Ze zijn van mening dat smartphones afleiden, dat kinderen op deze leeftijd geen smartphones nodig hebben, en dat er andere manieren zijn om bereikbaar te zijn.

In het secundair onderwijs vinden ouders het belangrijk dat er beperkingen zijn in het smartphonegebruik op school. Ouders zijn van mening dat dit meer kansen biedt voor sociale interactie en mentale ruimte van hun kinderen. Sommige ouders suggereren af en toe een smartphonevrije pauze of een strenger beleid in de hogere jaren. Ouders met kinderen in het secundair onderwijs die bezwaren hebben tegen smartphones op school, maken zich zorgen over:

- Smartphones leiden af van persoonlijke interactie en kunnen pestgedrag en concentratieproblemen veroorzaken. Meerdere ouders pleiten daarom voor een totaalverbod op smartphones gedurende de hele schooldag, inclusief pauzes, om die risico's te vermijden.
- Ouders hebben een sterke voorkeur voor duidelijke regels en een strenger beleid om het gebruik van smartphones in te perken.

- Ouders merken op dat zonder smartphones, kinderen meer betrokken zijn bij fysieke activiteiten en face-to-face communicatie.
- Er is bezorgdheid over de negatieve impact van smartphones op de mentale gezondheid van jongeren en het risico op verslaving en inbreuken op de privacy.
- Meerdere ouders zijn van mening dat dringende communicatie via leerkrachten of andere kanalen kan verlopen, smartphones zijn hiervoor niet noodzakelijk.

Bezorgdheid over schermtijd, sociale interactie en sociale media

In het basisonderwijs maken ouders zich zorgen over de negatieve effecten van overmatig schermgebruik op de gezondheid en ontwikkeling van hun kinderen. Ze zien smartphones en andere schermen als een potentieel schadelijke invloed die moet worden beperkt.

Ouders met kinderen in het secundair onderwijs die bezorgd zijn over schermtijd, sociale interactie en sociale media, benadrukken de volgende punten:

- Schermtijd: Ouders vinden dat kinderen al te veel tijd op schermen doorbrengen, zowel voor schoolwerk als daarbuiten. Ze maken zich zorgen over de negatieve gevolgen hiervan op de gezondheid, slaap en algemeen welzijn van hun kinderen. Er is een sterke wens om het gebruik van smartphones tijdens schooltijd te beperken om de mentale rust van leerlingen te bevorderen.
- Sociale interactie: Veel ouders merken op dat het gebruik van smartphones tijdens pauzes en lessen de fysieke sociale interactie belemmert. Ze vinden dat kinderen meer zouden moeten praten, spelen en fysiek contact leggen met hun medeleerlingen in plaats van op hun schermen te zitten. Dit wordt gezien als cruciaal voor hun sociale en emotionele ontwikkeling.
- Sociale media en cyberveiligheid: Er is grote bezorgdheid over de impact van sociale media en het gebruik van smartphones voor niet-educatieve doeleinden zoals gamen en het maken en verspreiden van foto's. Ouders wijzen op de risico's van online pesten en de schending van privacy. Ze pleiten voor strikte regels en controle om misbruik te voorkomen en de cyberveiligheid van kinderen te waarborgen.
- Educatieve focus: Ouders geven aan dat smartphones vaak afleiden van het leren en bijdragen aan een vermindering van de focus en concentratie tijdens de lessen. Er is een roep om een duidelijk beleid en strengere handhaving om ervoor te zorgen dat smartphones alleen voor educatieve doeleinden worden gebruikt.
- In het algemeen benadrukken ouders de noodzaak van duidelijke en strikte afspraken over smartphonegebruik om de negatieve effecten op gezondheid, sociale interactie en veiligheid te minimaliseren en een gezonde, ondersteunende leeromgeving te bevorderen.

Positieve aspecten of voorwaarden voor smartphonegebruik

In het basisonderwijs zien enkele ouders ook voordelen van de smartphone, zoals bereikbaarheid en veiligheid tijdens de weg naar school. Onder bepaalde voorwaarden kan het smartphonegebruik aanvaardbaar zijn, duidelijke afspraken en beperkingen moeten ervoor zorgen dat smartphones geen afleiding vormen.

In het secundair onderwijs zien een aantal ouders voordelen in gecontroleerd smartphonegebruik, mits goed gereguleerd en beperkt tot essentiële communicatie of educatieve

doeleinden. Ze vragen wel om duidelijke afspraken en het aanleren van correct gebruik van smartphones als hulpmiddel, niet als doel op zich.

Specifieke klachten en aanbevelingen

Ouders hebben specifieke klachten over hoe technologie (waaronder smartphones en andere apparaten) wordt gebruikt door leraren en leerlingen. Ouders geven aanbevelingen voor betere regels en duidelijkere communicatie vanuit de school om misverstanden en ongewenst gedrag te voorkomen. Specifiek voor het secundair onderwijs klagen ouders over het gebrek aan toezicht en niet consequente handhaving van regels omtrent smartphonegebruik. Ouders bevelen aan om duidelijkere en striktere regels te implementeren en te handhaven. Ze vinden het belangrijk om hun bezorgdheid over pestgedrag en de negatieve effecten van overmatig smartphonegebruik te kunnen melden op school.

Hoe worden ouders betrokken en geïnformeerd over afspraken rond smartphonegebruik?

We vroegen ouders **op welke manier ze betrokken werden bij het tot stand komen van de schoolafspraken**. De ouderraad en de schoolraad worden door enkele ouders in het basis- en secundair onderwijs vermeld als middel tot betrokkenheid. Slechts een viertal ouders uit het secundair onderwijs vermeldt dat er een bevraging heeft plaatsgevonden over de schoolafspraken over smartphonegebruik op de school van hun kind(eren). Meer dan zes op tien ouders uit basis- en secundair onderwijs weet niet of er ouders betrokken waren bij het tot stand komen van de schoolafspraken rond smartphonegebruik.

Er is gevraagd naar de **wijze waarop ze op de hoogte werden gebracht** over de schoolafspraken. Hieruit blijkt het schoolreglement de belangrijkste bron van informatie, gevolgd door een infomoment op school en informatie van het kind zelf. In het secundair onderwijs krijgt één vijfde van de ouders ook informatie over het smartphonegebruik bij de inschrijving. Verder geven ouders een mailbericht of het digitale platform van de school aan als bron van informatie. Ruim één derde van de ouders in het basisonderwijs zegt niet op de hoogte te zijn over de afspraken.

Stellingen over noodzaak, schoolafspraken en handhaving

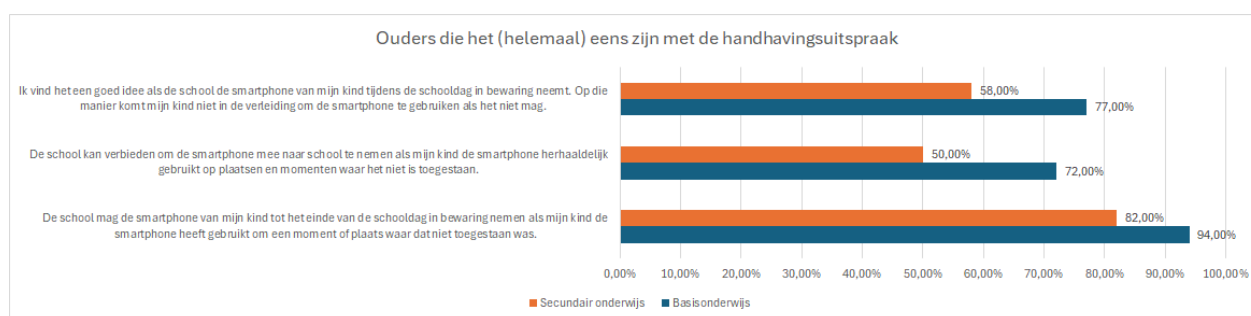
Volgens ouders hebben kinderen de **smartphone overwegend niet nodig in de les** met grote verschillen tussen basis- en secundair onderwijs. 90% kinderen van het basisonderwijs hebben de smartphone niet nodig in de les, maar 42,5 % van de leerlingen in het secundair onderwijs wel, aldus ouders.

We vroegen ook aan ouders **welke schoolafpraak met betrekking tot smartphonegebruik op school ze zelf zouden verkiezen**. Op de eerste plaats komt het verbod op smartphones gedurende de hele schooldag, bij ouders in het secundair is dit zes op tien, bij ouders in het basisonderwijs zelfs bijna negen op tien. Ook het gebruik van de smartphone als hulpmiddel in de lessen, maar daarbuiten verboden geniet steun bij een ruime meerderheid. Als derde ‘beste afspraak’ verkiest bijna de helft van de ouders dat het gebruik van de smartphone toegelaten is tijdens de pauze. Vervolgens kiezen vier op tien ouders voor de afspraak ‘verboden tijdens de lessen, maar wel toegelaten tussen de lessen’ en de minst goede afspraak volgens ouders is het gebruik van smartphones toestaan gedurende de hele dag.

Rangschikking van beste tot minst goede schoolafspraken volgens ouders

1e plaats (beste schoolafpraak)	<i>Smartphones mogen van mij verboden worden op school, van het begin tot het einde van de schooldag.</i>
2e plaats	<i>Smartphones mogen van mij in de klas gebruikt worden als hulpmiddel, maar verder niet toegelaten worden op school.</i>
3e plaats	<i>Smartphones mogen van mij in de pauzes toegestaan worden.</i>
4e plaats	<i>Smartphones mogen van mij tijdens de les verboden worden, maar smartphones mogen wel toegelaten worden op momenten voor en na de lessen en in de pauzes.</i>
5e plaats (slechtste schoolafpraak)	<i>Smartphones mogen van mij toegestaan worden op school, van het begin tot het einde van de schooldag.</i>

Ouders kregen een aantal stellingen voorgelegd over de **handhaving van de schoolafspraken**. Gemiddeld zeven op tien ouders, nog iets meer in het basisonderwijs, vinden dat de smartphone in bewaring mag genomen worden indien gebruikt wanneer het niet toegestaan is. Gemiddeld een kleine helft van de ouders (60% basisonderwijs, 36% secundair onderwijs) vindt het een goed idee dat de smartphone tijdens de schooldag in bewaring wordt genomen; en nog iets minder ouders (58% basisonderwijs en 35% secundair onderwijs) zijn van mening dat de school kan verbieden om de smartphone mee naar school te nemen als een kind herhaaldelijk de afspraken heeft geschonden.

Impact van smartphonegebruik op het leren op school

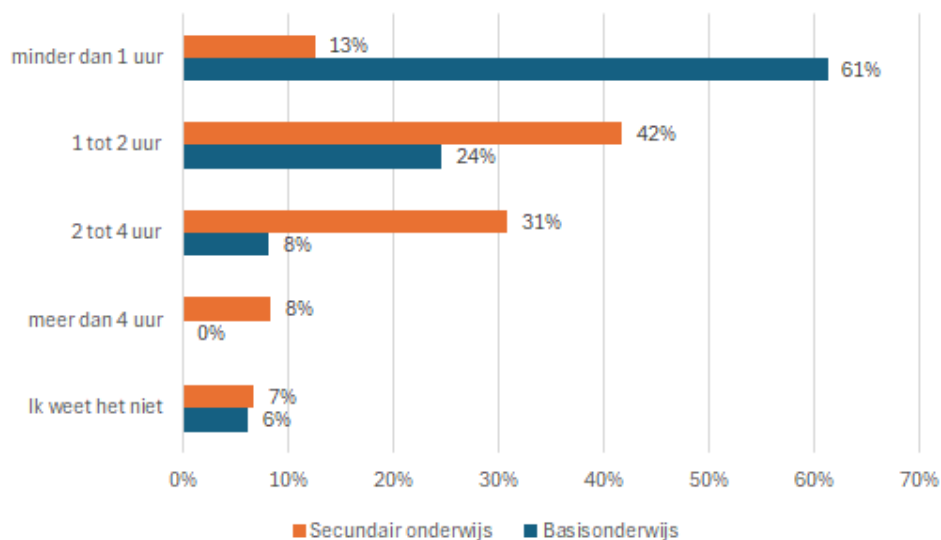
We vroegen ouders ook naar hun mening over de impact **van de smartphone op het leren op school**. Zo'n negen op tien ouders is van mening dat de smartphone te veel afleidt tijdens de lessen. Ouders zijn erg verdeeld over de vraag of een smartphone kan helpen bij het leren. Ook over de vraag of de school als opdracht heeft om de leerlingen te leren omgaan met smartphones lopen de meningen uiteen. Meer eensgezindheid is er over de smartphone tijdens de pauzes: ruim zeven op tien ouders is van mening dat de smartphone geen rust brengt in de pauzes. En maar liefst negen op tien ouders is het er mee eens dat een smartphone de sociale interactie in de weg staan. Daarnaast vreest zeven op tien ouders voor online pestgedrag door het gebruik van smartphones op school. Die zorgen leven zowel bij ouders van kinderen in het basis als in het secundair onderwijs.

Weten ouders hoeveel en waarom kinderen hun smartphone gebruiken?

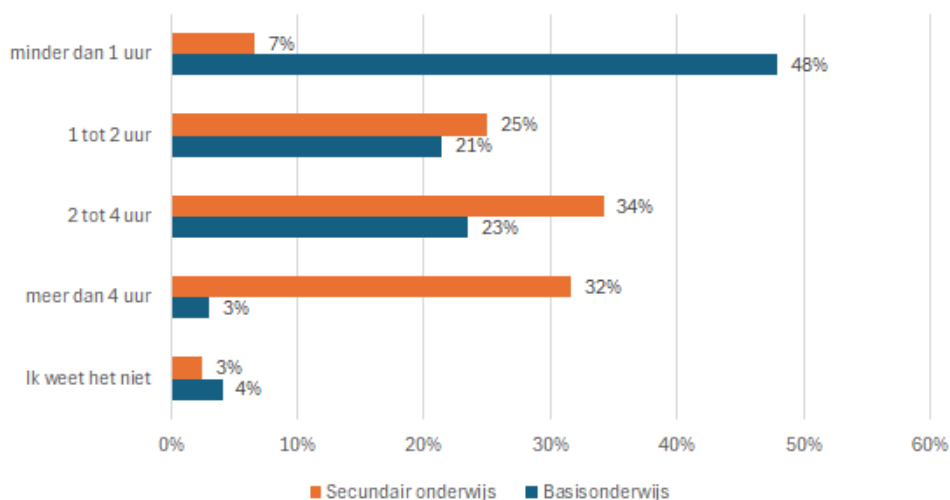
Een ruime meerderheid van ouders van kinderen in het basisonderwijs geeft aan dat hun kinderen op een schooldag de smartphone minder dan een uur gebruiken, een kwart van de kinderen doet dit 1 tot 2 uur. Op een lesvrije dag stijgt het gebruik, een kwart van de kinderen zit dan 2 tot 4 uur op de smartphone.

In het secundair gebruikt 42% van de leerlingen op een schooldag 1 tot 2 uur de smartphone; 31% doet dit gedurende 2 tot 4 uur. Op een lesvrije dag loopt het gebruik op tot meer dan 4 uur bij 31% van de leerlingen; van 2 tot 4 uur bij 34% van de leerlingen, en een kwart van de leerlingen is dan 1 tot 2 uur online.

Hoeveel tijd op smartphone tijdens schooldag

Hoeveel tijd op smartphone op lesvrije dag

Op de vraag of ouders weten **waarvoor hun kind de smartphone gebruikt**, denkt een kwart van de ouders van kinderen in het basisonderwijs hier alles over te weten, bijna de helft denkt er toch veel over te weten. In het secundair onderwijs denkt zes op tien van de ouders hier veel over te weten, maar opmerkelijk is dat één derde van de ouders zegt weinig te weten over het smartphonegebruik van hun kinderen.

Ouders vinden het in ieder geval wel belangrijk om het gesprek over het gebruik van de smartphone met hun kinderen aan te gaan. Zowel in het basisonderwijs als (nog iets meer) in het secundair onderwijs praten negen op tien ouders hier soms of tot vaak over met hun kind.

Wat willen ouders nog kwijt over de smartphone op school?

In een afsluitende open vraag geven ouders nog een aantal aanvullende bedenkingen of voorstellen mee.

Smartphones zijn niet het enige probleem

Meerdere ouders zijn van mening dat niet enkel het smartphonegebruik, maar ook het gebruik van de laptop op school en de tablet thuis voor problemen kan zorgen. Het gecombineerde gebruik met de smartphone maakt de schermtijd soms erg lang. Het is volgens deze ouders verkeerd om enkel te focussen op het smartphonegebruik.

Smartphones zijn niet nodig op school

Omdat in alle scholen laptops aanwezig zijn, vragen ouders zich af waarom de smartphone op school nodig is. Ook mediawijsheid kan volgens een aantal ouders perfect aangeleerd worden zonder dat alle leerlingen een smartphone mee naar school moeten nemen. De smartphone biedt volgens hen geen meerwaarde en verhoogt het gevaar op afleiding in de les en asociaal gedrag tijdens de pauzes.

Zorgen om de gevolgen voor de ontwikkeling van hun kinderen

Ouders die deze afsluitende open vraag invulden, maken zich vooral zorgen over de gevolgen van het vele smartphonegebruik. Het risico op overprikkeling, en de ingebouwde mechanismen in apps die maken dat kinderen steeds langer online zijn en verslavingsverschijnselen ontwikkelen, vormen een bedreiging voor hun fysieke en mentale gezondheid. Activiteiten of momenten waar smartphones niet toegelaten zijn, zorgen ervoor dat kinderen weer fysiek in interactie gaan met elkaar en samen spelen en bewegen. Ouders verwijzen hiervoor naar wetenschappelijk onderzoek en aanbevelingen, richtlijnen en zelfs verbodsbepalingen door diverse overheden in het buitenland.

Enkele ouders wijzen ook op de voordelen van de smartphone, vooral voor kinderen met bijzondere onderwijsnoden die dankzij toepassingen van de smartphone net tot rust kunnen komen. Het kan ook een verbreding van de wereld voor kinderen betekenen, alles ligt letterlijk binnen handbereik.

Gedeelde verantwoordelijkheid ouders-school

Ouders begrijpen dat ze zelf een belangrijke verantwoordelijkheid hebben in de opvoeding van hun kinderen in mediawijsheid. Tegelijk wijzen ze op druk vanuit diverse hoeken die maakt dat ze thuis niet gemakkelijk beperkingen kunnen opleggen. Die druk komt volgens de ouders, ook vanuit de school, de vele meldingen van het digitale schoolplatform maken dat leerlingen in het secundair

onderwijs voortdurend online moeten zijn. Ouders vragen dat scholen hier een duidelijk signaal geven en een voorbeeldfunctie opnemen als het gaat om het recht op deconnectie (duidelijke afspraken over wanneer een melding moet verstuurd en gelezen worden). Volgens ouders zijn beperkingen van of een verbod op het smartphonegebruik op school gemakkelijker in te voeren dan thuis. Ideaal gezien zouden die restricties/verbod volgens sommige ouders dan vanuit de overheid moeten komen.

Van goede afspraken tot totaalverbod

Verschillende ouders zijn voorstander van duidelijke afspraken die gevolgen hebben voor leerlingen die ze niet naleven. Opmerkelijk is dat een meerderheid van ouders vraagt om een totaalverbod, zeker voor het basisonderwijs, wat minder in het secundair onderwijs. Ook tijdens de pauzes laat een school volgens de meeste ouders beter geen smartphones toe. Een school kan dan een soort 'vrij-plaats' zijn in een wereld die sterk gedomineerd wordt door digitalisering en technologie. Op school kan dan voluit ingezet worden op intermenselijk contact en focus op leren. Tegelijk zijn ouders zich ervan bewust dat de school niet los staat van die wereld en een rol kan en moet spelen in de sensibilisering rond mogelijke risico's van smartphonegebruik. Ook naar ouders kunnen scholen een informatieve en sensibiliserende rol opnemen.

Wat onthouden we uit het rapport?

- *Een groot aantal ouders is niet op de hoogte van afspraken over smartphonegebruik op school. Ze worden ook zelden betrokken bij het maken van deze afspraken*
- *Smartphonegebruik moet ruimer bekeken worden; ook laptops kunnen aanleiding tot klachten geven.*
- *Ouders zijn eerder tegen dan voor smartphonegebruik op school om diverse redenen (focus, interactie, asociaal gedrag, totaalontwikkeling kinderen, schermtijd, risico op verslaving en problemen met privacy).*
- *Ouders zien het als een gedeelde verantwoordelijkheid van ouders en school om hier verstandig mee om te gaan.*
- *Ouders hebben een voorkeur om dit op school collectief aan te pakken. Richtlijnen, beperkingen of verboden kunnen best op niveau van de school, scholengroep of -volgens een aantal ouders- door de overheid worden uitgewerkt en opgelegd.*

Vragen over dit rapport? Neem contact op met jouw ouderkoepelvereniging:

GO! Ouders
Veerle Vyverman
0487 33.21.22

KOOGO
Hannelore Lambrighs
Hannelore.lambrighs@ovsg.be
02 506 50 31

VCOV
Hilde Timmermans
Hilde.timmermans@vcov.be